

Türkiye’de Ahıska Türkleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlere Genel Bir Bakış (1990-2023)

An Overview Of Graduate Theses On Ahıska Turks In Türkiye (1990-2023)

Обзор Диссертаций По Туркам-Ахыска В Турции (1990-2023 Гг.)

Zaide Galip¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10234124>

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

30.10.2023

Kabul Tarihi

28.11.2023

Anahtar Kelimeler

Türkiye

Ahıska Türkleri

Ulusal Tez Merkezi

Lisansüstü Tezler

Öz

Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla birlikte yayın özgürlüğüne kavuşmuştur. Bu yayınlar hem edebî alanı hem de bilimsel alanı dolduracak nitelikte olan çalışmalardır. Yıllarca oluşturulamayan yazılı Ahıska Türk Edebiyatını dolduran edebî eserlerin yanı sıra bilimsel alanda hazırlanmış olan tezler de Ahıska ve Ahıska Türkleri konusunu aydınlatacak önemli çalışmalar olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye’de 1990-2023 yılları arasında Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan lisansüstü tezler ele alınmıştır. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Yukarıda belirtilen tarihler arasında Ulusal Tez Merkezi veri tabanından 22 doktora, 78 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterlik olmak üzere 101 teze ulaşılmıştır. Çalışmada bu tezler hem konularına hem de yıllara göre sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Çalışmanın amacı, Ahıska Türkleriyle ilgili hazırlanmış olan tezlerin derli toplu bir şekilde sunulmasıdır. Söz konusu olan bu yayınlar, bu topluluğun geçmişi anlamak ve geleceğe taşımak adına önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu çalışmanın Ahıska Türkleri üzerine yapılacak olan yeni akademik araştırmalara önemli katkılar sunacağı ön görülmektedir.

Article Info

Received

30.10.2023

Accepted

28.11.2023

Keywords

Turkey

Ahıska Turks

Nationla Theses Center

Postgraduate theses

Abstract

With the collapse of the Soviet Union, Ahıska Turks gained the freedom of publishing. These publications are studies that can fill both the literary and scientific fields. In addition to the literary works that fill the written Ahıska-Turkish literature that could not be created for years, the theses prepared in the scientific field also stand out as important studies that will shed light on the subject of Ahıska and Ahıska Turks.

In this study, postgraduate theses on Ahıska and Ahıska Turks written in Turkey between 1990 and 2023 were discussed. A screening model was used in this study. During this period, 101 theses, including 22 Ph.D. theses, 78 master's theses and 1 art thesis, were retrieved from the database of the National Theses Center. In the study, these theses were classified and analyzed according to their subjects and years. The aim of the study is to present the dissertations written on Ahıska Turks in an

¹ Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi, zaidegalip@gmail.com, ORCID: 0009-0008-6629-0174.

organized manner. These publications are an important resource for understanding the history of this community and carrying it into the future. It is expected that this study will make important contributions that will guide new academic research on the Ahıska Turks.

Информация о статье

Дата прибытия
30.10.2023

Дата приема
28.11.2023

Ключевые слова

Турция
Турки-Ахыска
Национальный
диссертационный центр
Диссертации

Резюме

Турки-Ахыска получили свободу публикации с распадом Советского Союза. Эти публикации представляют собой исследования, которые вносят вклад как в литературную, так и в научную сферу. Кроме литературных произведений Турков-Ахыска, которые не могли быть созданы в течение многих лет, диссертации, подготовленные в научной сфере, также выделяются как важные исследования, которые проливают свет на тему Ахыска и турков-Ахыска.

В этом исследовании обсуждались диссертации об Ахыска и турках-Ахыска в Турции, подготовленные в период с 1990 по 2023 год. В данном исследовании использовалась модель скрининга. За этот период из базы данных Национального Диссертационного Центра был получен доступ к 101 диссертациям, в их числе 22 докторские, 78 магистерские и 1 диссертация в области искусства. В ходе исследования эти диссертации были классифицированы и проанализированы как по их тематике, так и по годам. Цель исследования – систематизировать подготовленные диссертации о турках-Ахыска. Эти публикации представляют собой важный ресурс для понимания истории этого сообщества и переноса ее в будущее. Ожидается, что это исследование внесет важный вклад, который послужит основой для новых научных исследований о турках-Ахыска.

1. GİRİŞ

Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği döneminde sürgün edildiği bölgelerde yaşadıkları sıkıyönetim ve kısıtlamalardan dolayı sözlü anlatılarını yazıya aktarma, Ahıska kültürü ve tarihi üzerine bilimsel araştırma yapma özgürlüğünden mahrum bırakılmışlardır (Aliyeva Çınar, 2019). Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önceki son yıllarda parmakla sayılabilecek yayınlar olsa da Ahıska Türkleri hakkında literatürde yer alan bilgiler Rus araştırmacıların "Mesketyalılar" olarak uydurulmuş şekliyle yer almıştır. Bu bilgiler, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önceki yıllarda Türkiye'deki literatüre de bu şekilde yansıtılmıştır. 1989 yılında Türk Kültürü dergisinde yayınlatılan "*Meshet Türkleri Hakkında*" adlı yazısı bunlardan biridir. Keza Faigov'un (2015) verdiği bilgiye göre 10 Haziran 1989 yılı sayısında çıkan Tercüman gazetesinde Ahıska Türkleri Misket Türkleri olarak gösterilmiştir. Türkiye'deki araştırmacılar da bu kavramı kullanmak zorunda kalmış, günümüzde dahi kullananlar vardır.

1.1. Ahıska Türkleri Üzerine Yapılan Bibliyografik Çalışmalar

Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği dönemindeki kısıtlamalardan dolayı kendi kültürünü, tarihini vs. konuları araştırarak ve eser ortaya koyacak bilim insanı yetiştiremediğinden bu alandaki çalışmalarını Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gerçekleştirmeye başlamıştır. Özellikle Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelen Ahıskalı gençler bu boşluğu doldurmak için akademik alanda araştırmalara imza atmaya başlamıştır.

Türk Dünyasının önemli konularından biri olan Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine yapılan bu araştırmalar gün geçtikçe artmıştır. Günümüzde Türkiye'de Ahıska ve Ahıska Türkleri hakkında bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerde, yüksek lisans ve doktora programını tamamlayan genç araştırmacıların tezlerinde, araştırmacıların kaleme aldığı eserlerde bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu

çalışmaları derli toplu olarak sunan bibliyografik çalışmalar da mevcuttur. Bunlar arasında, Orhan Uravelli'nin *Bizim Ahıska* dergisinde yayınlattığı "Ahıska Türkleri üzerine bibliyografya denemesi" adlı makalesi, Uravelli'nin M. Aliyeva Çınar'la birlikte *2. Uluslararası Türk Topulukları Bilgi Şöleni: Ahıska Türkleri* adlı bildiri kitabında yayınlattığı "Ahıska Türkleri üzerine başlıca yayımlar bibliyografyası" adlı bildirisi, Halida Devrişeva ve Leyla Derviş'in ortaklaşa hazırladıkları "Türkiye'de Ahıskalı öğrenciler tarafından Ahıska Türkleri üzerine yazılan tezler" adlı makalesi, Sıla Türkay Yavuzel'in "Türkiye'de Ahıska Türkleri ile İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi" adlı kitap bölümü yer almaktadır.

Devrişeva ve Derviş (2018) tarafından kaleme alınan çalışmada 2002 yılından 2018 yılına kadar Ahıska Türkleri üzerine Ahıskalı öğrenciler tarafından kaleme alınan 19 çalışmaya yer verilmiş ve analiz edilmiştir. Tespit edilen çalışmaların alanlarına göre dağılımın eşit olmadığı ve neredeyse tamamının sosyal bilimler alanında yapıldığı gözlemlenmiştir. Türk dili ve edebiyatı, uluslararası ilişkiler gibi alanların daha çok tercih edildiği, tarih alanında yalnızca 3 çalışmanın yapıldığı ve fen, hukuk gibi pek çok alanda ise çalışmaların hiç yapılmadığı belirtilmiştir. Ancak yayımlar arttıkça bu çalışmaların da güncellenmesi gerekmektedir. Bu gereksiniminden hareketle bu çalışmada, Türkiye'de 1990-2023 yılları arasında hem Ahıskalı gençler hem de Türkiyeli araştırmacılar tarafından yapılan bilimsel araştırmalar kapsamında sadece lisansüstü tezler ele alınmış ve analiz edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Ahıska Türkleriyle ilgili alandaki akademik alanda hazırlanmış olan tezlerin derli toplu bir şekilde sunulmasıdır. Ahıska Türklerinin tarihi, kültürü, dili, edebiyatı vs. konularını ele alan bu yayımlar, bu topluluğun geçmişini anlamak ve geleceğe taşımak adına önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu çalışmanın Ahıska Türkleri üzerine yapılacak olan yeni akademik araştırmalara önemli katkılar sunacağı ön görülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nitel araştırmalar, araştırmacıya doğrudan veri kaynağına ulaşma imkânı vermektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli esas alınarak yapılmış ve doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Karasar'a göre (1998) tarama modeli, "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır." Tezlerin içeriğinin incelenmesinde doküman analizi modeline başvurulmuştur. Doküman analizi hem basılı hem de web tabanlı belgelerin sistematik bir şekilde elde edilmesidir.

Bu araştırmada, Türkiye'de 1990-2023 yılları arasında hazırlanan tezlere yer verilmiştir. Çalışmada elde edilen tezler "Tezlerin Bibliyografik Özelliklerine Göre Bulgular" ve "Tezlerin Yazar Soyadına göre Alfabetik Sıralaması" olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir. Söz konusu olan bu araştırmaların bir kısmını da akademik çalışmalar oluşturmaktadır. Bu araştırmalar içerisinde gerek Türkiye'de gerekse Ahıska Türklerinin yaşadığı ülkelerde lisansüstü tezler de dikkat çekmektedir. Ele alınan bu araştırmanın örneklemini de Türkiye'de 1990-2023 yılları arasında hem Ahıskalılar hem de yerli araştırmacılar tarafından Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanmış tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan çalışmalar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Örneklemini Oluşturan Çalışmalar

Tezler	Sayı
Doktora	22
Yüksek Lisans	78
Sanatta Yeterlik	1
Toplam	101

Ulusal Tez Merkezi veri tabanında tez konu başlığında Ahıska ve Ahıska Türkleri sözcüğünün geçtiği 21 adet doktora, 74 adet yüksek lisans ve 1 adet sanatta yeterlik tezi tespit edilmiştir. Ayrıca Ahıska Türklerinin önde gelen şahsiyetleri üzerine hazırlanan 5 tez de bu kişilerin soyadına (Ömer Faik Numanzade, Ali Haydar Efendi, Enver Odabaşev ve Mircevat Ahıskalı) göre belirlenmiştir. Bu tarihler arasında hazırlanmış tezlerin tamamına bu çalışmada yer verildiği varsayılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

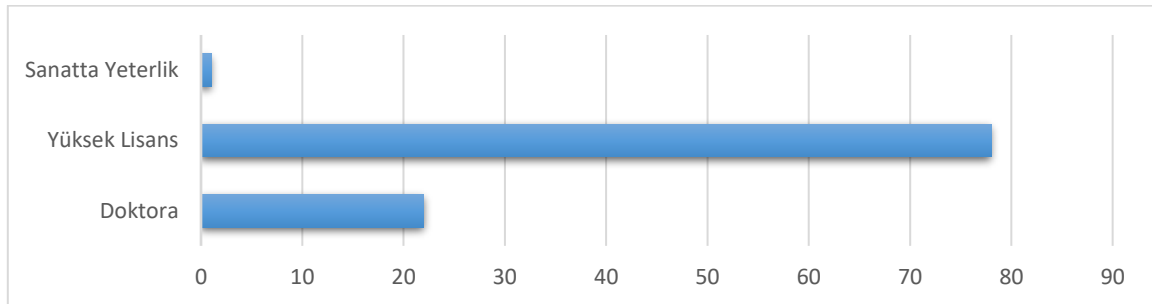
Çalışmanın kavramsal çerçevesine ilişkin öncelikle Ahıska ve Ahıska Türkleri ile ilgili yapılmış olan tez çalışmaları Ulusal Tez Merkezi'nden arama motoruyla "Ahıska" ve "Ahıska Türkleri" anahtar kelimeleriyle taranmış ve tespit edilen 101 tezin künyeleri hazırlanmıştır. Birinci bölümde tezler, akademik derecelerine, tezlerin hazırlandığı enstitü ve üniversite dağılımlarına, yıllara ve kullanılan dile göre analiz edilmiştir. Tezlerin künye gösteriminde yazar soyadı, adı, konu başlığı, danışman adı, soyadı, tez türü, Üniversite/Enstitü/Ana Bilim Dalı, şehir, sayfa sayısı, alan ve dil bilgileri bulunmaktadır. Tezler yazarın soyadına göre alfabetik sıralanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sınırları içinde incelenen tezlere ait sonuçlar, alt problemlere göre tablolar halinde sunulmuş ve açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Tezlerin Bibliyografik Özelliklerine Göre Bulgular

Tablo 2. Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin akademik derecelerine göre dağılımları

Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine yapılmış 78 yüksek lisans, 22 doktora ve 1 sanatta yeterlik tezinin ulaşılmıştır. Bu tezler doğrudan Ahıska Türklerinin tarihini, edebiyatını, eğitimini, folklorunu, dilini, kültürünü, uluslararası ilişkilerini, Ahıska Türkleri ile ilgili politik yaklaşımlarını, sağlığını vs. yansıtan tezlerdir. Dolaylı olarak bu konuları içeren tezlere bakılmamıştır.

Tablo 3. Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin konularına göre dağılımları

Tezler	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Toplam
Tarih	5	15	-	20
Sosyoloji	7	14	-	21
Uluslararası İlişkiler	1	7	-	8
Halk Bilimi/Folklor	1	7	-	8
Türk Dili ve Edebiyatı	1	4	-	5
Dil bilimi	2	3	-	5
Sağlık	1	3	-	4
Güzel Sanatlar	-	3	1	4
İlahiyat	-	4	-	4
Biyografi	-	3	-	3
İletişim	1	3	-	4
Kamu Yönetimi	2	-	-	2
Hukuk	-	2	-	2
Eğitim ve Öğretim	1	2	-	3
Siyasal Bilimler	-	1	-	1
Turizm	-	1	-	1
Psikoloji	-	1	-	1
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-	1	-	1
Ekonomi	-	1	-	1
Antropoloji	-	1	-	1
Coğrafya	-	1	-	1
Aile Planlaması	-	1	-	1
Toplam	22	78	1	101

Tez konuları incelendiğinde bu tezlerin daha çok tarih ve sosyoloji alanında yapıldığı görülmektedir. Sürgün hayatı yaşayan ve Sovyetler Birliği döneminde sıkıyönetime tabi tutulan bu halkın tarihi ve sosyal hayatı literatüre yansıtılamamıştır. Araştırmacıların tezlerde konu bakımından tarih ve sosyolojiye yer vermeleri doğaldır. Ancak bu tezler sadece bu iki alanla da sınırlı kalmamıştır. Yine Ahıska Türklerinin işlenmeyen önemli boşluklardan birileri de kültür, dil ve edebiyattır. Halk bilimi/folklor, dil bilimi, dil ve edebiyat gibi alanlarda da yapılmış tezler öne çıkmaktadır. Son dönemlerde ele alınan tezlerin konularına bakılırsa araştırmacıların da daha farklı alanlara yöneldiği de görülmektedir.

Tablo 4. Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin enstitülerine göre dağılımları

Tezler	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Toplam
Sosyal Bilimler Enstitüsü	16	66	-	82
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	1	3	-	4
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2	1	-	3
Stratejik Araştırmaları Enstitüsü	-	1	-	1
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	-	3	-	3
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	3	1	-	4
Güzel Sanatlar Enstitüsü	-	1	1	2
Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü	-	2	-	2
Toplam	22	78	1	101

Ahıska Türkleri üzerine yapılan tezlerin 16'sı doktora, 66'sı yüksek lisansta olmak üzere 101 tezdten 82 tez olmak üzere sosyal bilimler alanında yapıldığı görülmektedir. Bu alana bağlı tezlerin genel olarak tarih, sosyoloji, kültür, edebiyat gibi konular etrafında yoğunlaştığı göze çarpmaktadır. Diğer

alanlarda yapılan tezlerin az sayıda olması Ahıska Türklerinin daha geniş açıdan araştırılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 5. Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin üniversitelerine göre dağılımları

Tezler	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Toplam
İstanbul Üniversitesi	1	8	-	9
Ankara Üniversitesi	-	7	-	7
Marmara Üniversitesi	-	6	1	7
Ardahan Üniversitesi	-	4	-	4
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	4	-	5
Gazi Üniversitesi	3	2	-	5
Ege Üniversitesi	2	1	-	3
Akdeniz Üniversitesi	-	3	-	3
Süleyman Demirel Üniversitesi	-	3	-	3
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	2	-	3
Kırgız-Türkiye Manas Üniversitesi	1	2	-	3
Fırat Üniversitesi	1	1	-	2
ODTÜ	1	1	-	2
Karabük Üniversitesi	1	1	-	2
Atatürk Üniversitesi	1	2	-	3
Kocaeli Üniversitesi	1	1	-	2
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	1	1	-	2
Selçuk Üniversitesi	1	1	-	2
Kırıkkale Üniversitesi	-	2	-	2
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	-	2	-	2
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	-	2	-	2
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	-	2	-	2
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	-	2	-	2
Ankara Hacı Bayram Üniversitesi	1	-	-	1
Yalova Üniversitesi	1	-	-	1
Erciyes Üniversitesi	1	-	-	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	-	-	1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	-	-	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	-	-	1
Bursa Uludağ Üniversitesi	-	1	-	1
Gaziantep Üniversitesi	-	1	-	1
Amasya Üniversitesi	-	1	-	1
Kırklareli Üniversitesi	-	1	-	1
Sakarya Üniversitesi	-	1	-	1
İstanbul Ticaret Üniversitesi	-	1	-	1
Giresun Üniversitesi	-	1	-	1
Kırşehir Ahi Evren Üniversitesi	-	1	-	1
İstanbul Arel Üniversitesi	-	1	-	1
Uşak Üniversitesi	-	1	-	1
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	-	1	-	1
Erzurum Teknik Üniversitesi	-	1	-	1
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	-	1	-	1

Hacettepe Üniversitesi	-	1	-	1
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	-	1	-	1
Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü	-	1	-	1
Harp Akademi Komutanlığı	-	1	-	1
Toplam	22	78	1	101

Bu verilere bakılırsa Ahıska ve Ahıska Türkleri konusunu en çok ele alan üniversiteler İstanbul'da İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi; Ankara'da Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi, Ardahan'da Ardahan Üniversitesi, Konya'da Necmettin Erbakan Üniversitesi'dir. Üçer tezin Ege, Akdeniz, Süleyman Demirel, Ondokuz Mayıs, Atatürk ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. İkişer tezin ise Fırat, Orta Doğu Teknik, Karabük, Kocaeli, Selçuk, Kırıkkale, İhsan Doğramacı Bilkent, Bilecik Şeyh Edebali, Mimar Sinan Güzel Sanatlar, Muğla Sıtkı Koçman ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitelerinde yapıldığı gözlemlenmiştir. Diğer üniversitelerde birer tezin yapıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin yıllarına dair dağılımları

Tezler	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Toplam
1996	-	2	-	2
2000	-	1	-	1
2001	1	1	-	2
2002	-	-	1	1
2003	1	-	-	1
2004	-	3	-	3
2005	1	-	-	1
2006	1	2	-	3
2007	-	2	-	2
2008	-	1	-	1
2009	-	1	-	1
2010	-	3	-	3
2011	2	3	-	5
2012	-	2	-	2
2013	1	1	-	2
2014	-	4	-	4
2015	3	5	-	8
2016	-	5	-	5
2017	-	3	-	3
2018	3	8	-	11
2019	-	9	-	9
2020	3	4	-	7
2021	1	7	-	8
2022	3	8	-	11
2023	2	3	-	5
Toplam	22	78	1	101

Bu verilere bakıldığında Ahıska Türkleri üzerine yapılan tezlerin daha çok son sekiz yıl içinde yapıldığı görülmektedir. 1996-2010 yılları arasında 22 tez, 2011-2020 yılları arasında 60 tez, son üç yıl içinde ise 24 tez hazırlanmıştır. Bu tabloya göre Ahıska Türkleri üzerine tezlerin genel olarak 2015 yılından itibaren ve bu tezler arasında son zamanlarda doktora seviyesinde olanların arttığı görülmektedir.

Tablo 7. Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin kullanılan dile göre dağılımları

Tezler	Doktora	Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Toplam
Türkçe	19	75	1	95
İngilizce	3	3	-	6
Toplam	22	78	1	101

Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin genel olarak Türkiye Türkçesiyle yazıldığı görülmektedir. Ancak 6 tezin İngilizce yazılması da Ahıska Türkleri ile ilgili araştırmaların uluslararası bir platforma taşınması açısından önem arz etmektedir.

3.2. Tezlerin Yazar Soyadına göre Alfabetik Sıralaması

3.2.1. Doktora Tezleri

Arı, Furkan (2022). *Ahıska Türklerinin göç sonrası uyumlarının sosyal hizmet bağlamında incelenmesi Bursa-Gürsu ilçesi örneği*, Danışman Prof. Dr. Fethi Güngör, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Sosyal Hizmet Bilim Dalı, Yalova, 277 s. (Alan: Sosyal Hizmetler, Dil: Türkçe).

Aydın, Ayşegül (2022). *Göç olgusu ekseninde mikro sosyal uyum ve aktif vatandaşlık katılımı ilişkisi üzerine bir araştırma: Üzümlü / Erzincan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Şükrü Nişancı ve Prof. Dr. Emel Topçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Erzurum, 254 s. (Alan: Kamu Yönetimi/Siyasal Bilimler/Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Aydingün Baydar, Ayşegül (2001). *Etnik kimlik oluşumu üzerine yeniden düşünmek: Türkiye ve Kazakistan'da Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Sencer Ayata ve Yrd. Doç. Dr. Ceylan Tokluoğlu, Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara, 320 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: İngilizce).

Bayraktar, Rasim (2011). *Ahıskalı Türklerde göçün dinsel yaşayışa etkileri*, Danışman Doç. Dr. Erkan Perşembe, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Samsun, 169 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Buntürk, Seyfettin (2005). *20. yüzyılda Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Mehmet Şahinöz, Yayınlanmış Doktora Tezi², Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Ankara, 377 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Çağırkan, Barış (2020). *Ahıska Türklerinin sürgünü, zorunlu göç süreçleri ve Türkiye'ye dönüşleri Ahlat örneği*, Danışman Prof. Dr. Erol Aksoy, Yayınlanmış Doktora Tezi³, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara, 318 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Dedeoğlu, Azad (2018). *Ahıska bölgesinde Kıpçakların tarihi (XI-XVI. yüzyıllar arası)*, Danışman Prof. Dr. İsmail Hakkı Atçeken, Yayınlanmış Doktora Tezi⁴, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Konya, 372 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Demiray, Erdiñç (2011). *Ahıska Türkleri ağzı*, Danışman Prof. Dr. Nevzat Özkan, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kayseri, 603 s. (Alan: Dilbilim/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

² Bk. Seyfettin Buntürk, *Rus-Türk mücadelesinde Ahıska Türkleri*, Ankara, Berikan Yayınevi, 2007.

³ Bk. Barış Çağırkan, *Sürgün, zorunlu göç ve anavatana dönüş: Ahlat Ahıska Türkleri*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2020.

⁴ Bk. Azad Dedeoğlu, *Ahıska bölgesi ve Kıpçak Atabegler tarihi (XI-XVI. yüzyılları)*, İstanbul, Kitap Dünyası Yayınları, 2021.

Demirtürk Selçuk, Ezgi (2023). *Göçmen kadınlara (Ahıska Türkleri) sağlık sorumluluğu, aile planlaması bilgi ve tutumlarına yönelik verilen hemşirelik girişimlerinin değerlendirilmesi*, Danışman Prof. Dr. Birsal Canan Demirbağ, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Trabzon, 132 s. (Alan: Hemşirelik, Dil: Türkçe).

Durmaz, Betül (2015). *Sürgün edilmiş topluluklarda etnik sınırlar ve kimlik: Türkiye’de ve ABD’de yaşayan Ahıska Türklerinin karşılaştırmalı analizi*, Danışman Doç. Dr. Dilek Yeşiltuna, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kurumlar Sosyolojisi Bilim Dalı, İzmir, 259 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Ersöz, Serpil (2013). *Türkiye Ahıskalıları ağzı*, Danışman Prof. Dr. Zeki Kaymaz, Yayınlanmış Doktora Tezi⁵, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2028 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Faik, Orhan (2020). *Ahıska Türklerinin yeni medya aracılığı ile sunumu: bir kimlik araştırması*, Danışman Prof. Dr. Nigar Pösteği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Ana Bilim Dalı, İletişim Bilimleri Bilim Dalı, Kocaeli, 331 s. (Alan: İletişim Bilimleri, Dil: Türkçe).

Feyzullayev, Balabek (2003). *II. Dünya Harbi’nde sürgüne gönderilen Ahıska Türklerinin tarihi (14 Kasım 1944-Kasım 1991)*, Danışman Prof. Dr. Mehmet Saray, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 138 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Gençer, Berkay (2022). *Türkiye’de yaşayan Ahıska Türklerinin halk müziği kültürünün incelenmesi (Posof, Şenkaya, Şavşat, Yusufeli, Oltu örneği)*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Murat Karabulut, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Sanat Dalı, Ankara, 210 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor/Müzik, Dil: Türkçe).

İdikurt, Derya (2022). *Osmanlı-Rus ve İran üçgeninde Ahıska Bölgesi - 1829 Edirne Andlaşması öncesi*, Danışman Doç. Dr. Cengiz Buyar, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Bişkek/Kırgızistan, 386 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

İnan, Kayhan (2018). *Kazakistan’da yaşayan Ahıska Türklerinde Türkçe ana dili bağlılığı*, Danışman Prof. Dr. Necati Demir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 309 s. (Alan: Eğitim ve Öğretim/Sosyoloji/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

İzzetgil, Zamire (2023). *James Joyce, Vladimir Nabokov, V. S. Naipaul ve Mircevat Ahıskalı’nın seçilmiş romanlarında sürgün*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Nazila Heidarzadegan, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Karabük, 249 s. (Alan: İngiliz Dili ve Edebiyatı, Dil: İngilizce).

Mammadova, Malak (2020). *Sürgün toplumlarda vatan algısı: Ahıskalı Türkler üzerine bir araştırma*, Danışman Prof. Dr. Ertan Özensel, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Bilim Dalı, Erzurum, 220 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

⁵ Bk. Serpil Ersöz, *Türkiye’deki Ahıska Türkleri ağzı*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 2020.

Mürsül, Damla (2018). *Türkiye'ye yerleşme amacıyla gelen Ahıska Türklerine yönelik göç yönetimi stratejisi*, Danışman Prof. Dr. Zerrin Toprak Karaman, Yayınlanmış Doktora Tezi⁶, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir, 235 s. (Alan: Kamu Yönetimi, Dil: Türkçe).

Oh, Chong Jin (2006). *Sovyetler Birliği sonrası Kazakistan ve Özbekistan'da Ahıska Türkleri ve Koreliler: diaspora kimlik ve kültürünün inşası*, Danışman Doç. Dr. Hakan Kırımlı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara, 319 s. (Alan: Sosyoloji/Tarih, Dil: İngilizce).

Tosik Dinç, Fadime (2015). *Ahıska Türkleri (1800-1921)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Ergünöz Akçora, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Elâzığ, 517 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Üren, Mustafa (2015). *Kimlik, çıkar ve jeopolitik ekseninde Ahıska Türkleri sorunu*, Danışman Prof. Dr. Kamer Kasım, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Bolu, 585 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

3.2.2. Yüksek Lisans Tezleri

Abbasov, Emin (2021). *İnsan hakları açısından Ahıska Türklerinin geri dönüş sorunu*, Danışman Doç. Dr. Bülent Algan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara, 154 s. (Alan: Hukuk, Dil: Türkçe).

Açıkgöz, Mehmet Ali (2016). *II. Dünya Savaşı ve sonrasında SSCB'deki Türk göçleri (Ahıska ve Kırım Tatarları)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Halil Kurt, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası Coğrafyası Anabilim Dalı, İstanbul, 174 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Ağaoğlu, Zeynettin (2011). *Eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin göç koşulları ve sorunları "Yenibosna Örneği"*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nurcan Özgür Baklacioğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 152 s. (Alan: Sosyoloji/Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Akbaba, Esra (2018). *Ahıska'dan Anadolu'ya göçler (1828-1991)*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ayna Askeroğlu Arslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul, 134 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Akkoyun, Turgay (2009). *Artvin ili Şavşat ilçesi Yavuzköy köyü özelinde Ahıska Türkleri üzerine sosyal antropolojik bir araştırma*, Danışman Prof. Dr. Zafer İlbars, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı, Ankara, 378 s. (Alan: Antropoloji, Dil: Türkçe).

Alpbaz, Eda (2018). *Geri dönüş yasası çerçevesinde Ahıska Türklerinin Gürcistan Cumhuriyeti'ne dönüşü*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Bahadır Bumin Özarlan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara 127 s. (Alan: Hukuk, Dil: Türkçe).

Aras, Cemile (2022). *Hurufat kayıtlarına göre Çıldır eyaleti: Ahıska, Ardahan ve Çıldır kazaları örneğinde*, Danışman Doç. Dr. Levent Küçük, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan

⁶ Bk. Damla Mürsül, *Türkiye'ye yerleşme amacıyla gelen Ahıska Türklerine yönelik göç yönetimi stratejisi*, İstanbul, Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.

Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Yeniçağ Tarih Bilim Dalı, Ardahan, 127 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Aydın, Elif (2022). *Toplumdilbilim açısından Antalya'da yaşayan Ahıska Türklerinin dil incelemesi*, Danışman Doç. Dr. Ekrem Ayan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Muğla, 287 s. (Alan: Dilbilim/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Bairamova, Naryn (2021). *Ahıska Türklerinin yaşadığı göçün sebep olduğu travma ve etkilerinin kuşaklararası aktarımı: şiddete yönelik tutum, temel empati yeteneği ve travma sonrası bilişlerin değerlendirilmesi*, Danışman Prof. Dr. İbrahim Balcıoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 84 s. (Alan: Adli Tıp /Psikoloji, Dil: Türkçe).

Baydoğan, Mehmet (2000). *Türk Dünyasında Ahıska Türklerinin yeri*, Danışman Doç. Dr. İbrahim Yılmazçığ, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Elazığ, 123 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Bayramov, Firiddin (2007). *Ahıska Türklerinin anayurda dönüş mücadelesi ve Fergana olaylarının Türk medyasına yansımaları*, Danışman Doç. Dr. Murat Özgen, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul, 117 s. (Alan: Gazetecilik/Sosyoloji/İletişim Bilimleri, Dil: Türkçe).

Bedel, Madina (2022). *Ahıskalı Türk kadınların aile planlamasına yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi*, Danışman Doç. Dr. Başak Demirtaş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Ankara, 85 s. (Alan: Aile Planlaması/Hemşirelik/Kadın Hastalıkları ve Doğum, Dil: Türkçe).

Bekadze, Shota (2014). *XVI. yüzyılda Çıldır Eyaleti Ahıska Sancağı'nın politik ve sosyo-ekonomik durumu*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Reşat Barış Ünlü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Siyaset Bilimi Bilim Dalı, Ankara, 169 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Bilyadze, Rasul (2015). *Ahıska sorununun uluslararası arenaya taşınması (1944-2013)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Muharrem Hilmi Özev, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 102 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Cebeci, Erdinç (2010). *Stalin tarafından Kırgızistan'a sürülen Türk topluluklarının yerleşim problemleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bişkek. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Çakıcı, Serpil (2022). *Çarlık Rusya Dönemi'nde Ahıska bölgesi*, Danışman Doç. Dr. Engin Eroğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Amasya, 113 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Çelebi, Betül (2019). *Sürgün sürecinde büyük grup kimliğinin travmanın onarımındaki rolünün incelenmesi: Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Gökhan Oral, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 135 s. (Alan: Adli Tıp/Psikoloji, Dil: Türkçe).

Dadayev, Azad (2013). *Osmanlı Devleti-Çarlık Rusya sınırında ve Sovyetlerin sürgün politikasında Ahıskalı Türkler*, Danışman Prof. Dr. İsmail Safa Üstün, Yayınlanmamış Yüksek Lisans

Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, İstanbul, 155 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Dadayeva, Sofia (2018). *Sürgünden günümüze Kazakistan'daki Ahıska topluluğunun sosyo-ekonomik durumu ve problemleri üzerine bir araştırma*, Danışman Prof. Dr. Erdoğan Altınkaynak, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Halk Bilim (Folklor) Bilim Dalı, 89 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Dal, Kadir (2023). *Ahıskalı Ali Haydar Efendi'nin hayatı, şahsiyeti ve tasavvufi görüşleri*, Danışman Prof. Dr. Mustafa Aşkar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Tasavvuf Bilim Dalı, Ankara, 355 s. (Alan: Biyografi/Din, Dil: Türkçe).

Davrishova, Niliufer (2015). *Sovyetler Birliği'nin sürgün politikası ve Ahıska Türkleri sürgünü*, Danışman Yrd. Doç. Dr. İrfan Çiftçi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 183 s. (Alan: Tarih/Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Demir, Gökhan (2011). *Yusuf Ahıskalı'nın hayatı, sanatı ve eserleri*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Tacettin Şimşek, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Erzurum, 210 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Demirtaş, Semiha (2019). *Göç ve değişim: Antalya ilinde yaşayan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Doç. Dr. Sinan Yılmaz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Karabük, 107 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Devrisheva, Fatıma (2010). *Kazakistan'da Ahıska Türklerinin sosyal-kültürel yapılarındaki değişimler*, Danışman Prof. Dr. Ufuk Tavkul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Ankara, 254 s. (Alan: Sosyoloji/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Devrisheva, Fatıma (2006). *Ahıska Türkleri (sözlü kültür bağlamında)*, Danışman Prof. Dr. Hasan Özdemir, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara, 283 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Etyemez, Ramazan (2016). *Ahıska Türkleri folkloru üzerine bir araştırma (Kazakistan-Almatı Bölgesi)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özçelik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta, 383 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor, Dil: Türkçe).

Faigov, Orkhan (2015). *Ahıskalı Türklerin Türk basınında sunum biçimi (1944 Ahıska sürgünü, 1989 Fergana faciası, 2004 Krasnodar göçü ve 2010 Kırgızistan çatışması örnek olayları)*, Danışman Doç. Dr. Yusuf Yurdigül, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Erzurum, 192 s. (Alan: Gazetecilik/Radyo ve Televizyon/Tarih, Dil: Türkçe).

Feyzullah, Mehebbet (2022). *Türkiye'ye göç eden nitelikli işgücünün çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunlar: Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Doç. Dr. Mete Kaan Namal, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı, Antalya, 104 s. (Alan: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Dil: Türkçe).

Gökkaya, Zeynep (2023). *Yozgat'ta Ahıska Türkleri ağzı*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Erdiñ Demiray, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Niğde, 285 s. (Alan: Dilbilim/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Gölen, H. Berşan (1996). *Ahıska'nın elden çıkışı*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Emin Yolalıcı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 95 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Güzeloğlu, Cemile (2017). *Kazakistan'da Çimkent bölgesinde sürgünde yaşayan Ahıska Türklerinin kültür çatısı: doğum, düğün, ölüm adetleri*, Danışman Doç. Dr. Ahmet Ali Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi⁷, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ardahan, 144 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Halidov, İslam (2011). *Ahıska Türklerinin uluslararası örgütler nezdindeki temasları*, Danışman Prof. Dr. Alâeddin Yalçınkaya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Sakarya 115 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Kamaloğlu, Ağa-Ali N. (1996). *The Phenomenon of wthnic deportations in the Soviet nationality policy: Ahıska (Meskhetian) Turks case*, Danışman Dr. Hakan Kırımlı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 98 s. (Alan: Siyasal Bilimler, Dil: İngilizce).

Kara, Sevinç (2020). *Bursa Uludağ Üniversitesinde eğitim gören Ahıskalı Türk öğrencilerin Türkiye Türkçesi konuşma kaygısı üzerine bir araştırma*, Danışman Doç. Dr. Minara Aliyeva Çınar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı, Bursa, 122 s. (Alan: Eğitim ve Öğretim, Dil: Türkçe).

Karıptaş, Gevher Nesibe (2021). *Uluslararası azınlık hakları bağlamında Ahıska Türklerinin durumu (Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan örneği)*, Danışman Doç. Dr. Erman Akıllı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ahi Evren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Kırşehir, 131 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Kaya Bağdaş, Çiğdem (2018). *Anasınıfı ve ilkokul 1. sınıfa devam eden Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerine göre ahlaki ve sosyal kural algılarının incelenmesi*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Fatma Elif Kılınç, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, 138 s. (Alan: Eğitim ve Öğretim, Dil: Türkçe).

Kaya, Burcu (2023). *Göçmenlerin sosyal kaynaşmasında sosyal sermaye, pozitif psikolojik sermaye, umut ve ekonomik beklentilerin etkisi Erzincan'a yerleştirilen Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Şerafettin Keleş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Erzincan, 122 s. (Alan: Ekonomi, Dil: Türkçe).

Keleş, Emre (2020). *Türkiye'deki Ahıskalı Türklerin sosyal ve kültürel yaşamları (Erzincan ili Üzümlü ilçesi örneği)*, Danışman Doç. Dr. Seda Yılmaz Vurgun, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

⁷ Bk. Cemile Güzeloğlu, *Kazakistan'da Çimkent bölgesinde sürgünde yaşayan Ahıska Türklerinin kültür çatısı: doğum, düğün, ölüm adetleri*, Ankara, Gece Akademi, 2018.

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Bilecik, 113 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Kemaloğlu, Yahya (2015). *Ömer Faik Numanzade'nin siyaset, din ve eğitime dair görüşleri*, Danışman Prof. Dr. İsmail Kara, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Felsefesi Bilim Dalı, İstanbul, 194 s. (Alan: Din/Felsefe, Dil: Türkçe).

Keskin, Serhat (2019). *Ahıska Türklerinin Gürcistan'daki ana vatanlarına geri dönüş süreci: zorluklar ve beklentiler*, Danışman Prof. Dr. Ayşegül Aydıngün, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Ankara, 141 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: İngilizce).

Kotan, Damla (2019). *Türk romanında Ahıska Türkleri*, Danışman Doç. Dr. Mustafa Aydemir, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Ağrı, 372 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Köksal, Abdurrahman (2010). *Bişkek'te yaşayan Ahıska Türklerinin folklorik değerleri ve oyun müzikleri*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Göksel Öztürk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkoloji Ana Bilim Dalı, Bişkek/Kırgızistan, 93 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor/Müzik, Dil: Türkçe).

Lomanov, Muhammad (2020). *Ahıska Türklerinin aidiyet duygusunun benlik saygısına etkisi*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Serap Güleç, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Çanakkale, 64 s. (Alan: Hemşirelik/Psikoloji/Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Madadova, Kyzkhanum (2022). *Ahıska Türklerinde yer alan geleneksel motifler ile kadın giysi koleksiyonu oluşturulması*, Danışman Doç. Dr. Ömer Zaimoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı, Antalya, 120 s. (Alan: Güzel Sanatlar, Dil: Türkçe).

Madzhidov, Mihriban (2022). *Ahıska Türkleri müzik kültürü üzerine bir derleme çalışması*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Kenan Serhat İnce, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Müziği Ana Bilim Dalı, Türk Müziği Bilim Dalı, Kocaeli, 73 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor, Dil: Türkçe).

Mammadov, Rasim (2016). *Sürgünde yaşayan Ahıska Türklerinin folklor ve etnografyası*, Danışman Doç. Dr. Ahmet Ali Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ardahan, 161 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Mammadova, Zarina (2021). *Erzincan'ın Üzümlü ilçesinde yaşayan Ahıska Türklerinin ağzı*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Yakup Sarıkaya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırıkkale, 232 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Mirdas, Ali (2016). *Cavaheti bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Esra Hatipoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Strateji ve Stratejik Araştırmalar Ana Bilim Dalı, İstanbul, 110 s. (Alan: Tarih/Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Mustafaev, Jafar (2019). *Kafkasya Türklerinden Ömer Faik Numanzade'nin hayatı ve faaliyetleri (1872-1937)*, Danışman Prof. Dr. Ahmet Kanlıdere, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara

Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Genel Türk Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 152 s. (Alan: Biyografi, Dil: Türkçe).

Nazımov, Nadır (2021). *Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türkleri ve DATÜB (Dünya Ahıska Türkleri Birliği)'ün günümüze kadar gerçekleştirdiği faaliyetler*, Danışman Prof. Dr. Betül Karagöz Yerdelen, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Giresun, 94 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Odobasheva, İzmira (2017). *Sürgün edilen halkın vatana dönüş mücadelesinde liderin rolü: Enver Odabaşı örneği*, Danışman Prof. Dr. Fırat Purtaş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara, 143 s. (Alan: Sosyoloji/Tarih/Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Olieva, Alfira (2012). *Ahıska kültürü ve temel söz varlığı*, Danışman Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 144 s. (Alan: Dilbilim, Dil: Türkçe).

Osmanov, Gourban (2001). *Ahıska Türkleri (1908-1989)*, Danışman Prof. Dr. Ahmet Özgiray, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı, İzmir, 215 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Özdeş, Emre (2018). *Rusların Kafkasya'daki yayılma politikası ve Ahıska Türkleri*, Danışman Doç. Dr. Celalettin Güngör, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kırıkkale, 164 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Özer, Demet Sinem (2019). *Ülke dışından iskânlı göçmen statüsünde Türkiye'ye getirilen göçmenlerin gündelik yaşam pratikleri: Erzincan Üzümlü'de yaşayan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Şükrü Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı, İstanbul, 195 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Pamuk, Esra (2012). *1 numaralı Ahıska Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi H. 11831241 / M. 17691825*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Celal Pekdoğan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Gaziantep, 315 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Ragibova, İlmira (2008), *Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin folkloru*, Danışman Doç. Dr. Zekeriya Karadavut, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Konya, 155 s. (Alan: Halk Bilimi / Folklor, Dil: Türkçe).

Ramadanova, Sabina (2014), *Antalya'da yaşayan Ahıska Türklerinin sosyo-kültürel yapısı*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Gökhan V. Köktürk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Antalya, 98 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Sargın, Hakan (2006). *Ahıska Türkleri ile ilgili politikaların stratejik boyutu*, Danışman Yar. Doç. Nesrin S. Karagür, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 133 s. (Alan: Tarih, Dil: Türkçe).

Saygılı, Ali (2004). *Ahıska Türklerinde sosyal yapı Kırgızistan Bağış köyü örneği*, Danışman Prof. Dr. Mehmet Fikret Gezgin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 261 s. (Alan: Sosyoloji/Tarih/Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Sevim, Pervin (2018). *Mircevat Ahıskalı ve Eyvaz Zeynelov'un hikâyelerinde göç ve sürgün*, Danışman Doç. Dr. Erol Sakallı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Uşak, 121 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Süleyman, Cihangir (2019). *Bursa'da yaşayan Ahıska Türklerinde dini yaşantı ve din eğitimi*, Danışman Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Konya, 108 s. (Alan: Din/Eğitim ve Öğretim/Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Sürmeli, Murat (2010). *Iğdır'ın demografik yapısında göç ve Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Mustafa E. Erkal, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi⁸, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalı, İstanbul, 209 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Şah, Cemal (2019). *Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonu: Ahıska Türkleri vatan hasreti*, Danışman Doç. Dr. Gökhan Ayazlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Muğla, 96 s. (Alan: Turizm/İşletme, Dil: Türkçe).

Şahin, Mehmet Fatih (2014). *Türk dış politikasında Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Mim Kemal Öke, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 116 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Şakiroğlu, Rahim (2016). *Sosyal-kültürel ve dini yönleriyle Azerbaycan'ın Saatlı iline bağlı Şirinbey köyü (Ahıska Türkleri örneği)*, Danışman Prof. Dr. Bünyamin Solmaz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Konya, 151 s. (Alan: Din/Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Şakirov, Rasim (2004). *Ahıska Türkleri ve Ahıska Türklerinin basında yer alışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul, (Alan: İletişim/Gazetecilik, Dil: Türkçe).

Şakirova, Nigar (2014). *Azerbaycan Ahıska Türklerinin din eğitimi ve dinî hayatı üzerine bir inceleme*, Danışman Prof. Dr. Ramazan Buyrukçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, 139 s. (Alan: Din, Dil: Türkçe).

Şen, Vedat (2020). *Türk romanında ve öyküsünde Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Murat Kacıroğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Erzurum, 412 s. (Alan: Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Şenol, Feridun (2017). *Geç Ortaçağ Güney Kafkasya (Azerbaycan-Gürcistan-Ahıska) tarihi coğrafyası (11. yy. başlarından 15. yy. ikinci yarısına kadar)*, Danışman Prof. Dr. Abdulhalik Bakır, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Bilecik, 150 s. (Alan: Coğrafya/Tarih, Dil: Türkçe).

Şimşek, Rukiye (2020). *Toplumsal uyum ve din: Erzincan Üzümlü'de yaşayan Ahıskalılar örneği*, Danışman Doç. Dr. Ahmet Koyuncu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan

⁸ Bk. Murat Sürmeli, *Iğdır'ın demografik yapısında göç ve Ahıska Türkleri örneği*, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2016.

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Bilim Dalı, Konya, 95 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Şirinoğlu, Yunus (2019). *Göçmen Ahıskalılarda aile (Bursa örneği)*, Danışman Prof. Dr. Hayri Erten, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din, Konya, 127 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Taşdemir, Tekin (2004). *Türkiye'nin Kafkasya jeopolitiğinde Ahıska ve sürgün halkı*, Danışman Prof. Dr. Abdülkadir Akçin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi⁹, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Strateji Bilimi Anabilim Dalı, Gebze, 163 s. (Alan: Uluslararası İlişkiler, Dil: Türkçe).

Topçu, Damla (2018). *Ahıska Türklerinin sosyo-kültürel özellikleri ile ilgili sosyolojik bir araştırma (İnegöl örneği)*, Danışman Prof. Dr. Kamil Kaya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, 199 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Tül Demirtaş, Ayşe (2015). *Ahıska Türklerinde göç ve müzikal deneyimlerin etkileşimi Bursa örneği*, Danışman Yrd. Doç. Dr. İlke Boran ve Doç. Dr. Şükrü Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzikoloji Ana Bilim Dalı, Etnomüzikoloji ve Folklor Bilim Dalı, İstanbul, 199 s. (Alan: Müzik/Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Uludağ, Havva (2018). *Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin folklorunun incelenmesi*, Danışman Prof. Dr. Abdülkadir Emeksiz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, 112 s. (Alan: Halk Bilimi/Folklor/Türk Dili ve Edebiyatı, Dil: Türkçe).

Ünal, Nejla (2021). *Sürgün edilmiş Ahıska Türkleri üzerine kültürel kimlik incelemesi: Bozüyük örneği*, Danışman Doç. Dr. Çağatay Sarp, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kırklareli, 242 s. (Alan: Sosyoloji, Dil: Türkçe).

Zhamalov, Alikhan (2021). *Kültürleşme türleri ile mutluluk arasındaki ilişki ABD, Rusya ve Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Emine İnan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara, 102 s. (Alan: Psikoloji, Dil: İngilizce).

3.2.3. Sanatta Yeterlik

Şakirov, Rüstem (2002). *Tarihte Ahıska Türkleri "Garibim Gurbetlerde"*, Danışman Prof. Dr. Semir Aslanyürek, Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 154 s. (Alan: Sahne ve Görüntü Sanatları/Tarih, Dil: Türkçe).

4. SONUÇ

Bu çalışmada Ulusal Tez Merkezi veri tabanında tarama motoruyla "Ahıska" ve "Ahıska Türkleri" başta olmak üzere "Ömer Faik Numanzade", "Ali Haydar Efendi", "Enver Odabaşev" ve "Mircevat Ahıskalı" anahtar kelimeleri kullanılarak tespit edilen 22 doktora, 78 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterlik tezi olmak üzere toplam 101 tez ele alınmıştır. Bu tezler iki bölümde değerlendirilmiştir. Birinci bölümde tezlerin akademik dereceleri, konuları, hangi üniversite ve enstitülerde hazırlandıkları, yıllara göre dağılımları ve kullandıkları diller bakımından analiz edilmiştir. Buna göre;

⁹ Bk. Tekin Taşdemir, *Türkiye'nin Kafkasya politikasında Ahıska ve sürgün halk Ahıskalılar*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005.

Ahıska Türkleri üzerine yapılan tezlerin 16'sı doktora, 66'sı yüksek lisansta olmak üzere 101 tezdən 82 tezin sosyal bilimler alanında yapıldığı görülmektedir. Bu alana bağlı tezlerin genel olarak tarih, sosyoloji, kültür, edebiyat gibi konular etrafında yoğunlaştığı göze çarpmaktadır. Diğer alanlarda yapılan tezlerin az sayıda olması, Ahıska Türklerinin daha geniş açıdan araştırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine yapılan araştırmaların İstanbul'da İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi; Ankara'da Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi, Ardahan'da Ardahan Üniversitesi, Konya'da Necmettin Erbakan Üniversitesi'dir. Üçer tezin Ege, Akdeniz, Süleyman Demirel, Ondokuz Mayıs, Atatürk ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. İkişer tezin ise Fırat, Orta Doğu Teknik, Karabük, Kocaeli, Selçuk, Kırıkkale, İhsan Doğramacı Bilkent, Bilecik Şeyh Edebali, Mimar Sinan Güzel Sanatlar, Muğla Sıtkı Koçman ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitelerinde yapıldığı gözlemlenmiştir. Yirmi üç üniversitede de birer tezin yapıldığı görülmektedir.

Ahıska Türkleri üzerine yapılan tezlerin daha çok son sekiz yıl içinde yapıldığı görülmektedir. 1996-2010 yılları arasında 22 tez, 2011-2020 yılları arasında 60 tez, son üç yıl içinde ise 24 tez hazırlanmıştır. Ahıska Türkleri üzerine yapılan tezlerin genel olarak 2015 yılından itibaren ve bu tezler arasında son zamanlarda doktora seviyesinde olanların arttığı görülmektedir.

Tezler genel olarak Türkiye Türkçesiyle yazılmıştır. Ancak altı tezin İngilizce yazılması da Ahıska Türkleri ile ilgili araştırmaların uluslararası bir platforma taşınması açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada 22 doktora, 78 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterli tezi olmak üzere toplam 101 tez ele alınmıştır. Bu tezler iki bölümde değerlendirilmiştir. Birinci bölümde tezlerin akademik dereceleri, konuları, hangi üniversite ve enstitülerde hazırlandıkları, yıllara göre dağılımları ve kullandıkları diller bakımından analiz edilmiştir. Bu verilere göre İstanbul, Ankara, Ardahan ve Konya'daki üniversitelerde yüksek lisans tezlerinin daha çok yapıldığı; tezlerin sosyal bilimler alanında ağırlıklı işlendiği; yıllara göre 2015 yılından itibaren sayıların arttığı, Türkiye Türkçesinin yanı sıra İngilizce yazıldığı da görülmektedir. İşlenen konulara bakılırsa tezlerin daha çok tarih ve sosyoloji alanında hazırlandığı görülmektedir.

Extended Summary

Ahıska Turks were deprived of the freedom to record their oral histories and conduct scientific research on Ahıska culture and history due to the martial law and restrictions they experienced in the regions to which they were exiled during the Soviet Union. Ahıska Turks, who gained this freedom after the collapse of the Soviet Union, began to produce both literary and scientific works. Especially young Ahıska people who came to Turkey for education focused on academic research to fill this gap.

These studies on Ahıska and Ahıska Turks, one of the most important topics of the Turkish world, have increased day by day. Today, it is possible to access information about Ahıska and Ahıska Turks in Turkey in articles published in scientific journals, in the theses of young researchers who have completed their master's and doctoral programs, and in works written by researchers. However, as the number of publications increases, these studies also need to be updated.

Based on this need, this study has discussed and analyzed only postgraduate theses within the framework of scientific research conducted by both Ahıska youth and Turkish researchers in Turkey between 1990 and 2023.

This study aims to present in an organized manner the theses written in the academic field concerning the Ahıska Turks. History, culture, language and literature of the Ahıska Turks, etc. These publications are an important resource for the understanding of the history of this community and its

continuation into the future. It is expected that this study will make important contributions that will guide new academic research on the Ahıska Turks.

This research was based on the scanning model, one of the qualitative research methods. It was conducted with document review analysis. The scanning model is "a research approach that aims to describe a past or present situation as it exists". The document analysis method was used to examine the content of the theses. Document analysis is the systematic collection of both printed and web-based documents.

In this research, the theses written in Turkey between 1990 and 2023 are included. The theses obtained in the study were evaluated and analyzed under two main headings.

In the database of the National Theses Center, 21 doctoral theses, 74 master's theses and 1 art thesis were identified in which the words Ahıska and Ahıska Turks were mentioned in the title of the thesis. In addition, 5 theses written on the leading figures of the Ahıska Turks were identified by their surnames (Ömer Faik Numanzade, Ali Haydar Efendi, Enver Odabaşev and Mircevat Ahıskalı). It is assumed that all dissertations written between these dates are included in this study.

Regarding the conceptual framework of the study, the dissertations on Ahıska and Ahıska Turks were first scanned with the search engine of the National Dissertation Center. The identifiers of 101 dissertations were prepared. In the first part, the theses were analyzed according to their academic degrees, the distribution of institutes and universities where the theses were written, the years and the language used. The author's name, first name, subject title, advisor's name, first name, type of thesis, university/institute/faculty, city, number of pages, field, and language are included in the bibliography of the theses. The theses are listed alphabetically by the author's surname.

In the database of the National Thesis Center, 78 master's theses, 22 doctoral theses and 1 art thesis on Ahıska and Ahıska Turks have been reached. These theses examine directly the history, literature, education, folklore, language and literature, culture, international relations of Ahıska Turks, political approaches regarding Ahıska Turks, healthcare, etc. Dissertations that indirectly cover these topics were not included.

Taking a look at the topics of the dissertations, we can see that they are mostly in the fields of history and sociology. The history and social life of this people, living in exile and under martial law in the Soviet Union, could not be reflected in the literature. It is natural for researchers to include history and sociology as topics in their theses. However, these theses are not limited to these two fields. One of the important gaps left by Ahıska Turks is culture, language, and literature. Dissertations in the fields of folklore, linguistics, language and literature also stand out. Looking at the topics of recent dissertations, it can be seen that researchers are turning to different fields.

It is observed that 82 out of 101 theses on Ahıska Turks were written in the field of social sciences, of which 16 were doctoral theses and 66 were master's theses. Noticeably, theses in this field generally focus on history, sociology, culture and literature. The small number of dissertations in other fields suggests that Ahıska Turks should be studied more broadly.

Universities that focus most on the topic of Ahıska and Ahıska Turks are Istanbul University and Marmara University in Istanbul; Ankara University and Gazi University in Ankara; Ardahan University in Ardahan; and Necmettin Erbakan University in Konya. Ege, Akdeniz, Süleyman Demirel, Ondokuz Mayıs, Atatürk and Kyrgyzstan-Turkey Manas University were found to have three theses each. It was observed that two theses each were written at Fırat, Orta Doğu Teknik, Karabük, Kocaeli, Selçuk, Kırıkkale, İhsan Doğramacı Bilkent, Bilecik Şeyh Edebali, Mimar Sinan Fine Arts University, Muğla Sıtkı Koçman and Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Looking at the years in which the dissertations were written, it can be seen that the dissertations on Ahıska Turks were mostly written in the last 10 years. 22 theses were written between 1996 and 2010, 60 theses between 2011 and 2020, and 24 theses in the last three years. According to this table, it can be

seen that the number of theses on Ahıska Turks has generally increased since 2015, and among these theses, the number of theses at the doctoral level has also increased recently.

It can be seen that the dissertations on Ahıska Turks are generally written in Turkish. However, writing 6 dissertations in English is also important in terms of bringing research on Ahıska Turks to the international platform.

As a result, a total of 101 theses, including 22 doctoral theses, 78 master's theses, and 1 art thesis, were discussed in this study. These theses were evaluated in two parts. In the first part, the theses were analyzed in terms of their academic degrees, subjects, the universities and institutes where they were written, their distribution by year, and the languages they used. According to these data, in terms of the number of theses, it can be seen that more studies are done at the master's level in universities in Istanbul, Ankara, Ardahan and Konya; in terms of the field, the theses are mainly in the field of social sciences; it can be seen that the number has increased over the years since 2015 and that they are written in both English and Turkish. Regarding the topics of the theses, it can be seen that they are mainly prepared in the fields of history and sociology.

KAYNAKÇA

- Aliyeva Çınar, M. (2019). Ahıska Türklerinin romanında 1944 sürgünü, 2. *Uluslararası Türk Topulukları Bilgi Şöleni: Ahıska Türkleri içinde* (212-219), Türk Ocakları Bursa Şubesi Yayınları.
- Devrişeva, H. ve Derviş, L. (2018). Türkiye’de Ahıskalı Öğrenciler Tarafından Ahıska Türkleri Üzerine Yazılan Tezler, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, 18-29.
- Ercilasun, A. B. (1989). Meshet Türkleri hakkında, *Türk Kültürü* dergisi, VVVII/315, 389-390.
- Faigov, O. (2015). *Ahıskalı Türklerin Türk basınında sunum biçimi (1944 Ahıska sürgünü, 1989 Fergana faciası, 2004 Krasnodar göçü ve 2010 Kırgızistan çatışması örnek olayları)*, [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, SBE]. (Erişim Tarihi: 15.25.2023).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Nobel Yayınları.
- Türkay Yavuzel, S. (2021). Türkiye’de Ahıska Türkleri ile İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi, *Yunus Zeyrek Armağanı* içinde (318-328). Astana Yayınları.
- Uravelli, O. (2011). Ahıska Türkleri üzerine bibliyografya denemesi - I, *Bizim Ahıska* dergisi, Yıl 7 Sayı 22, 43-44.
- Uravelli, O. ve Aliyeva Çınar, M. (2019). Ahıska Türkleri Üzerine Başlıca Yayınlar Bibliyografyası, 2. *Uluslararası Türk Topulukları Bilgi Şöleni: Ahıska Türkleri içinde* (258-279), Bursa Türk Ocakları Şubesi Yayınları.